

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ (३) र सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम २०८० साल माघदेखि चैत्र मसान्तसम्म सम्पादित कार्यहरूको विवरणः

(क) निकायको स्वरूप र प्रकृतिः

नेपालको संविधानको धारा २६१ मा आदिवासी जनजाति आयोगको व्यवस्था रहेको छ। यस आयोगमा अध्यक्ष र चार जनासम्म सदस्य रहने, राष्ट्रपतिले संवैधानिक परिषद्को सिफारिसमा आयोगका अध्यक्ष र सदस्यको नियुक्ति गर्ने, अध्यक्ष र सदस्यको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले ६ वर्षको हुने, आयोगका अध्यक्ष तथा सदस्यको योग्यता, पद रिक्त हुने अवस्था, पारिश्रमिक र सेवाका शर्तहरू र आयोगको काम कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था संघीय कानून बमोजिम हुने व्यवस्था नेपालको संविधानमा उल्लेख गरिएको छ। आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४ को प्रस्तावनामा आदिवासी जनजाति समुदायको गौरवमय इतिहाँस र संस्कृतिको पहिचान, हक, हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा आदिवासी जनजाति समुदायको सशक्तिकरण गर्नको लागि आदिवासी जनजाति आयोगको सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएको व्यहोरा उल्लेख छ।

(ख) निकायको काम, कर्तव्य र अधिकारः

- १ आदिवासी जनजाति समुदायको समग्र स्थितिको अध्ययन गरी तत् सम्बन्धमा गर्नु पर्ने नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधारका विषयमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- २ आदिवासी जनजाति समुदायको हकहितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तिकरणका लागि राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,
- ३ आदिवासी जनजाति समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तिकरणका सम्बन्धमा भएका व्यवस्था प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भए नभएको विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न चाल्नु पर्ने कदमका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- ४ आदिवासी जनजाति समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तिकरणका सम्बन्धमा भइरहेका कानूनी, नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्थामा गर्नुपर्ने सुधारका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- ५ आदिवासी जनजाति समुदायसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- ६ आयोगले गरेका सिफारिस वा दिएका सुझाव कार्यान्वयनको सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने वा गराउने,
- ७ आदिवासी जनजाति समुदाय भित्र आर्थिक वा सामाजिक रूपमा पछाडि परेका व्यक्तिको विकास र सशक्तिकरणको लागि विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने,

- ८ आदिवासी जनजाति समुदाय भित्रका विभिन्न भाषा, लिपि, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य, कलाको अध्ययन अनुसन्धान गरी त्यस्तो भाषा, लिपि, संस्कृति, इतिहास, परम्परा, साहित्य, कलाको संरक्षण र विकासको लागि कार्यक्रम तर्जुमा गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- ९ आदिवासी जनजाति समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तिकरणको लागि चेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- १० आदिवासी जनजाति समुदायमा विद्यमान कुरीति, अन्धविश्वास तथा सबै प्रकारको शोषणको अन्त्य गर्न र आदिवासी जनजाति समुदायको सशक्तिकरणको लागि कार्यक्रम तर्जुमा गरी नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- ११ आदिवासी जनजाति समुदायमा रहेका परम्परागत सीप, प्रविधि र विशिष्ट ज्ञानको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी व्यवसायीक प्रयोगमा ल्याउन सहयोग गर्ने,
- १२ आदिवासी जनजाति समुदायको सम्बन्धमा नेपाल पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौता कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गरी नेपाल सरकारलाई कार्यान्वयनका लागि आवश्यक सिफारिस/ सुझाव दिने,
- १३ आदिवासी जनजाति समुदायको अधिकार उल्लङ्घन गर्ने व्यक्ति वा संस्था विरुद्ध उजुरी सङ्कलन गरी सो उपर छानविन तथा तहकिकात गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने,
- १४ आदिवासी जनजाति समुदायको पहिचानका सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन र अनुसन्धान गरी थर सुचीकृत गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- १५ आदिवासी जनजाति समुदायको भौतिक, अभौतिक संस्कृति संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि जिवित सङ्ग्रहालय स्थापना र परिचालनका लागि नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने र कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- १६ आदिवासी जनजातिको उद्गमस्थलको खोज अनुसन्धान गरी त्यस्ता पुरातात्विक र ऐतिहासिक संरचना, वस्तु र स्थलहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- १७ आदिवासी जनजाति समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सशक्तिकरणको लागि नेपाल सरकार र अन्य संघ, संस्थाहरूले सञ्चालन गर्ने चेतनामुलक कार्यक्रमहरूको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- १८ आयोगका अध्यक्ष, सदस्य तथा कर्मचारीको लागि आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने,
- १९ आयोगको वार्षिक योजना र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

(ग) निकायमा रहने कर्मचारी संख्या र कार्य विवरण

- (१) यस आयोगको स्वीकृत दरबन्दी तेरिज निम्न बमोजिम रहेको छः

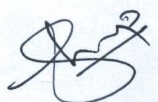
सि.न.	पदको नाम	श्रेणी तह	सेवा	समूह	स्वीकृत दरवन्दी
१	सचिव	रा.प.प्रथम	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
२	उप सचिव	रा.प.द्वितीय	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१
३	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
४	नायव सुब्बा	रा.प.अन. प्रथम	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
५	लेखापाल	रा.प.अन.प्रथम	प्रशासन	लेखा	१
६	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अन.प्रथम	विविध		१
७	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
८	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	३
जम्मा					१३

नोट: नेपाल सरकार मन्त्रीपरिषदको मिति २०७७।०८।३० गतेको निर्णय अनुसार संसोधित दरवन्दी तैरीज

१. आयोगका पदाधिकारी/ सदस्यहरू नियुक्ति भई पदावधि रहँदासम्म आवश्यक पर्ने निजी सहायकहरू (रा.प.अन. प्रथम श्रेणी सरहको) प्रत्येक पदाधिकारी/सदस्यहरूलाई १ (एक) जनाको दरले दरवन्दी रहने गरी करार सेवाबाट पदपुर्ती गरिएको ।
२. आयोगका पदाधिकारी/ सदस्यहरू नियुक्ति भई पदावधि रहँदासम्म आवश्यक पर्ने हलुका सवारी चालक (श्रेणी विहिन) प्रत्येक पदाधिकारी/सदस्यहरूलाई १ (एक) जनाको दरले दरवन्दी रहने गरी करार सेवाबाट पदपुर्ती गरिएको ।
३. आयोगका पदाधिकारी/सदस्यहरू नियुक्ति भई पदावधि रहँदासम्म आवश्यक पर्ने कार्यालय सहयोगी (श्रेणी विहिन) दुइ जना सदस्यहरूलाई १ (एक) जनाको दरले दरवन्दी रहने गरी करार सेवाबाट पदपुर्ती गरिएको ।
४. स्वीपर १ जना सेवा करारमा नियुक्ति गरिएको ।

(घ) निकायबाट प्रदान गरिने सेवा:

आदिवासी जनजाति आयोगलाई मुख्य गरी आदिवासी जनजाति समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा आदिवासी जनजाति समुदायको सशक्तिकरणको लागि गर्नु पर्ने नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधारका विषयमा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४ ले प्रदान गरेको

छ। त्यस बाहेक आदिवासी जनजाति आयोगले आदिवासी जनजाति समुदायमा प्रत्यक्ष रूपमा सेवा प्रदान गर्न सक्ने ऐनमा उल्लेख भएका विषयहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

- आदिवासी जनजाति समुदायको हक हितको संरक्षण र सम्बर्द्धन तथा त्यस्तो समुदायको सशक्तिकरणको लागि चेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने
- आदिवासी जनजाति समुदायमा रहेका परम्परागत सीप, प्रविधि र विशिष्ट ज्ञानको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरी व्यवसायिक प्रयोगमा ल्याउन सहयोग गर्ने,
- आदिवासी जनजाति समुदायको अधिकार उल्लङ्घन गर्ने व्यक्ति वा संस्थाका विरुद्ध उजुरी सङ्कलन गरी सो उपर छानविन तथा तहकिकात गर्न सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने,
- आदिवासी जनजाति समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सशक्तिकरणको लागि नेपाल सरकार र अन्य संघ संस्थाहरूले सञ्चालन गर्ने चेतनामुलक कार्यक्रमहरूको समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- आयोगको वार्षिक योजना र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने ।

(ड) सेवा प्रदान गर्ने निकायको शाखा र जिम्मेवार अधिकारी:

आयोगबाट प्रदान गरिने सेवा प्रशासन तथा योजना शाखा र अधिकार प्रवर्द्धन तथा सशक्तिकरण इकाईमा कार्यरत कर्मचारी मार्फत प्रवाह हुन्छ। ती दुवै शाखा र इकाईमा कार्यरत कर्मचारीहरू आफूलाई तोकिएको कार्य विवरण अनुसारको सेवा प्रवाह गर्न जिम्मेवार हुन्छन्।

(च) सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने दस्तुर र अवधि:

आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४ को दफा २७ मा यो ऐन कार्यान्वयन गर्न आवश्यक नियम बनाउन सक्ने र सोही ऐनको दफा २८ मा आयोगले सम्पादन गर्नु पर्ने कामहरू सुचारु रूपले सञ्चालन गर्न वा गराउनको लागि ऐन तथा नियमको अधिनमा रही आवश्यक निर्देशिका बनाउन सक्ने उल्लेख छ। सो बमोजिम नियम तथा निर्देशिकाहरू बनेपछि सोही बमोजिम सेवा प्रवाह हुनेछ।

(छ) निर्णय गर्ने प्रकृया र अधिकारी:

आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४ को दफा १३ अनुसार आयोगले यस ऐन बमोजिम गर्नु पर्ने काम आयोगको बैठकको निर्णय बमोजिम हुनेछ। सो बाहेकका प्रशासनिक/व्यवस्थापकीय निर्णय सामान्यतया सचिवस्तरबाट सदर हुनेछ ।

(ज) निर्णय उपर उजुरी सुन्ने अधिकारी: आयोगको सचिव भन्दा मुनिका कर्मचारीहरू उपरको उजुरी र गुनासाहरू सचिव र सचिव सम्बन्धमा भएको उजुरी आयोगको अध्यक्ष।

(झ) सम्पादन गरेका कामको विवरण:

नेपालको संविधान, आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४ अनुरूप यस आयोगबाट दैनिक प्रशासनका अतिरिक्त निम्न कार्यहरू/कार्यक्रमहरू सम्पादन भएका छन् ।

१. २०८०।१०।१५ गते आयोगले आदिवासी जनजाति समुदायको समग्र स्थिति; आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनीतिक प्रशासनिक लगायतका क्षेत्रमा उनीहरूको पहुँच, अवसर प्राप्ति र उपयोग आदी दृष्टिकोणमा विद्यमान स्थितिको अध्ययनका लागि विज्ञसँग सम्झौता सम्पन्न ।
  २. २०८०।१०।२८ गते Indigenous Persons with Disabilities विषयमा राष्ट्रिय आदिवासी अपाङ्ग महिला संघ नेपाल (निडवान) सँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न ।
  ३. २०८०।११।१३ मा आदिवासी जनजातिको विद्यमान अवस्था अध्ययन गरी सोही अनुरूप जनजाति समुदायको वर्गीकरण गर्न अध्ययन सम्झौता सम्पन्न ।
  ४. २०८०।११।२७ गते आदिवासी जनजाति अपाङ्गता भएका महिला तथा किशोरीहरूको सम्बन्धमा राष्ट्रिय आदिवासी जनजाति अपाङ्ग महिला संघ, नेपालसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न । अन्तरक्रियामा एशिया-प्रशान्त क्षेत्रीय आदिवासी जनजाति अपाङ्गता भएका महिला समुदायको प्रतिनिधित्व गर्न बङ्गलादेश, फिजि, म्यानमार, भारत, पाकिस्तान, कम्बोडिया, मलेशिया आदि मुलुकका प्रतिनिधिहरूको उपस्थितिमा विविध विषयमा छलफल सम्पन्न ।
  ५. २०८०।११।२७ गते UNO को Special Rapporteur on the Rights of Indigenous Peoples' अन्तर्गत 'Situation of mobile indigenous peoples' सम्बन्धी input माग गरिएको सम्बन्धमा LAURNIP का अध्यक्ष तथा आदिवासी जनजाति समुदायको विज्ञ व्यक्तित्व सँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न ।
  ६. २०८०।१२।१९ गते निजामती सेवाको गठन र सञ्चालन सम्बन्धी निजामती सेवा विधेयकमा आदिवासी जनजाति समुदायको हितमा सुझाव तयार गर्न आदिवासी जनजाति सम्बद्ध कर्मचारी संघ, संस्था र मन्त्रका प्रतिनिधिहरूसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न ।
  ७. आगामी आर्थिक वर्षका लागि बजेट तथा कार्यक्रमका सम्बन्धमा राष्ट्रिय योजना आयोगमा मिति २०८०।१०।१९ एवं २०८०।१२।०८ गते र अर्थ मन्त्रालयमा २०८०।१२।२९ गते छलफल गरि प्राप्त सुझावका आधारमा आगामी आ.व. को बजेट तथा कार्यक्रम बनाई LMBIS मा Entry गरिएको ।
  ८. २०८०।१२।०९-१५ गते आदिवासी जनजाति आयोग र कालो गण्डकी गाउँपालिकाको समन्वयमा जिवैमामा लोक संस्कृतिको संरक्षण सम्बन्धी गोष्ठी तथा पाल्पाको रामपुर न.पा. र नवलपरासी (बर्दघाट सुस्ता पूर्व) को बौदिकाली र बुलिङटार गाउँपालिकामा अन्तरक्रिया कार्यक्रम, धार्मिक र सांस्कृतिक महत्व बोकेको रिडि, रिखेध्वर, सेती वेणी लगायतको स्थानमा अवलोकन सम्पन्न ।
  ९. २०८०।१२।०५-०८ गते बागमती प्रदेशस्थित सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको पाँचपोखरी थाङपाल गा.पा. र मेलम्ची न.पा.मा आदिवासी जनजाति समुदायको भाषा, संस्कार, संस्कृति, शैक्षिक एवं आर्थिक अवस्था सम्बन्धी जनप्रतिनिधि र सरोकारवालाहरूसँग अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न ।
- अ) प्रमुखको नाम, पद र सूचना अधिकारी
- सचिव श्री नूरहरी खतिवडा मो. नं. ९८४९८१५८२१
  - प्रवक्ता उपसचिव श्री टेक प्रसाद पुलामी मो. नं. ९८४१६६९०७६
  - सूचना अधिकारी शाखा अधिकृत श्री शोभा पाण्डे मो.नं. ९८६०५६२६३०

(ट) ऐन, नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची:

यस आयोगको कामसंग सम्बन्धित ऐन नियम, विनियम वा निर्देशिकाको सूची निम्न अनुसार रहेको छः

- नेपालको संविधान
- आदिवासी जनजाति आयोग ऐन, २०७४
- आदिवासी जनजाति आयोग नियमावली, २०७९
- निजामती सेवा ऐन, २०४९ तथा नियमावली, २०५०
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली, २०६४
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०५५
- सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ तथा नियमावली, २०६५
- संवैधानिक निकायका पदाधिकारीहरूको पारिश्रमिक, सेवाका शर्त र सुविधा सम्बन्धी ऐन, २०५३
- सुशासन तथा (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली, २०६५
- भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४
- आदिवासी जनजाति आयोगका पदाधिकारी तथा कर्मचारीको आचारसंहिता, २०७९

(ठ) आम्दानी खर्च तथा आर्थिक कारोबार सम्बन्धी अध्यावधिक विवरणः

यस आयोगको आ.व.२०८०।०८१ को लागि स्वीकृत बजेट र २०८० चैत्र मसान्त सम्मको खर्च र बाँकी बजेट रकम निम्नानुसार रहेको छः

	वजेट शीर्षक नं.	स्वीकृत वार्षिक वजेट रकम रु.	खर्च भएको रकम रु.	बाँकी रहेको रकम रु.
१	२२८०००११३ चालु	२,५६,००,०००।-	१,५९,४०,३८३.०५।-	९६,५९,६१६.९५।-
२	२२८०००११४ पूँजगत	११,००,०००।-	५,३८,०४०.४६	५,६१,९५९.५४।-
३	२२८००००१३ चालु	७५,००,०००।-	६१,४६,२३१.७०	१३,५३,७६८.३०।-
	जम्मा	३,४२,००,०००।-	२,२६,२४,६५५.२१।-	१,१५,७५,३४४.७९।-

ड) अधिल्लो आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक निकायले कुनै कार्यक्रम वा आयोजना सञ्चालन गरेको भए सोको विवरणः

आदिवासी जनजातिमा राई जातिको उद्गम स्थल/थातथलो पहिचान सम्बन्धी अध्ययन, आदिवासी जनजातिमा तामाङ जातिको उद्गम स्थल/थातथलो पहिचान सम्बन्धी अध्ययन, आदिवासी जनजातिमा सन्थाल जातिको उद्गम स्थल/थातथलो पहिचान सम्बन्धी अध्ययन, निजामती सेवामा आदिवासी जनजातिको आरक्षणको अवस्थाको अध्ययन र विश्लेषण सम्बन्धी अध्ययन एवं आदिवासी जनजाति ज्ञान सम्मेलन लगायतका अन्तरक्रिया र अनुगमनका कार्यक्रम सम्पन्न।

(ढ) सार्वजनिक निकायको वेबसाइट भए सोको विवरणः

यस आयोगको वेबसाइट www.inc.gov.np रहेको छ।

(ण) सार्वजनिक निकायले प्राप्त गरेको वैदेशिक सहायता, ऋण, अनुदान एवं प्राविधिक सहयोग र सम्झौता सम्बन्धी विवरण:

नभएको

(त) सार्वजनिक निकायले संचालन गरेको कार्यक्रम र सो को प्रगति प्रतिवेदन:

आदिवासी जनजातिको समग्र स्थिति, आदिवासी जनजाति समुदायको वर्गिकरण, जनजातिका साँस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी अध्ययन गर्न आयोगमा सूचीकृत विज्ञसँग सम्झौता गरिएको।

(थ) सार्वजनिक निकायले वर्गिकरण तथा संरक्षण गरेको सूचनाको नामावली र त्यस्तो सूचना संरक्षण गर्न तोकिएको समयावधि:

आयोगले वर्गिकरण गरेको छैन।

(द) सार्वजनिक निकायमा परेका सूचना माग सम्बन्धी निवेदन र सो उपर सूचना दिइएका विषय:

सूचना माग सम्बन्धी लिखित निवेदन परेको छैन। मौखिक रुपमा आयोगले गर्ने काम, आयोगका पदाधिकारी नियुक्त हुने तरिका, कर्मचारी दरबन्दी र पदपूर्ति लगायत आयोगले गरिरहेका दैनिक कार्यहरु आदि विषयमा जिज्ञासा राख्न आउनु हुनेहरुलाई सो सम्बन्धी जानकारी गराइदै आएको छ।

(ध) सार्वजनिक निकायको सूचनाहरु अन्यत्र प्रकाशन भएमा वा हुने भएको भए सोको विवरण:

सरोकारवालालाई जानकारी दिन आवश्यक सूचनाहरु आयोगको वेबसाइट www.inc.gov.np मा राख्ने गरिएको छ।